Ministerie van Buitenlandse Zaken

> Retouradres

ONGERUBRICEERD / GEEN MERKING
Algemene Rekenkamer
t.a.v. drs. P.J. Duisenberg, President
Lange Voorhout 8
2514 ED Den haag

Financieel Economische Zaken
FEZ-FM

Datum 28 april 2025
Betreft Concept Rapport Verantwoordingsonderzoek 2024 BHO

Geachte heer Duisenberg,

Bij brief van 15 april 2024 heeft u mij het concept-rapport Resultaten Verantwoordingsonderzoek 2024 Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII) doen toekomen.
Graag maak ik gebruik van de geboden gelegenheid om te reageren op de daarin opgenomen conclusies en aanbevelingen.

Economische diplomatie
U stelt terecht vast dat economische diplomatie plaatsvindt onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Buitenlandse Zaken, verantwoordelijk voor het 'apparaat' ook wel de mensen, en onder de verantwoordelijkheid van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp, verantwoordelijk voor het beleid over economische diplomatie.

U constateert in uw onderzoek dat de Nederlandse mkb'ers die gebruik maken van dienstverlening van BZ in de vorm van economische diplomatie daarover tevreden zijn. Dat stemt mij tevreden.

U constateert voorts dat een heldere rechtvaardiging en onderbouwing van het stimuleringsbeleid voor het mkb ontbreekt. Hier is enige nuancering op zijn plaats. Het beleid gericht op internationaal ondernemen richt zich in beginsel op alle Nederlandse bedrijven, groot en klein, en wijst daarbinnen prioritaire doelgroepen aan als het mkb, vrouwelijke ondernemers en *startups* en *scale-ups*. Deze prioritering komt voort vanuit onze analyse dat die groepen meer handelsbarrières ervaren dan grotere bedrijven en relatief minder exporteren dan te verwachten is, zogenaamd onbenut exportpotentieel bezitten, en dat rechtvaardigt extra stimulering. Naar aanleiding van uw constatering zal ik mij inzetten voor extra onderzoek hiernaar om zo de economische diplomatie scherper te kunnen richten.

Naar aanleiding van uw constatering dat het huidige beleid niet meetbaar is, plaats ik graag de kanttekening dat een deel van de inzet en van de resultaten eenvoudigweg niet meetbaar zijn. Het gaat om mensenwerk en niet alle resultaten

zijn te vatten in indicatoren en de resultaten van economische diplomatie zijn ook afhankelijk van andere variabelen als de stand van de wereldhandel en het beleid van andere landen. De huidige onrustige tijden op het gebied van handel en geopolitiek illustreren dat laatste punt. Desalniettemin zal ik onderzoeken hoe de voor de posten gebruikte doelen SMART-er kunnen worden gemaakt. Hetzelfde geldt voor de ontwikkeling van SMART-geformuleerde doelstellingen voor de posten zelf. Ik zal bezien in hoeverre de jaarplanaanschrijving en het jaarplan zelf daar geschikte middelen voor zijn. Bovendien wil ik mij inzetten om de samenwerking te intensiveren met collega-departementen die ook mensen op de posten hebben, om zo meer synergie in het economisch domein op de posten te bereiken.

U heeft een tweetal aanbevelingen geformuleerd waar ik graag mee aan de slag ga. Ten eerste betreft dit het verbeteren van de huidige aansturing en verantwoording van de posten door in kaart te brengen wat de belangrijkste doelen zijn van het handelsbeleid, en daarbinnen welke doelgroepen stimulering nodig hebben. We zullen daarbij zoals u aanbeveelt meenemen welke indicatoren het beste meten in hoeverre de gewenste resultaten behaald worden en welke monitorinformatie nodig is om bij te sturen en om het parlement goed te informeren over de behaalde resultaten.

Daarnaast beveelt u aan een betere benutting van het klantcontactsysteem *Achilles* te verkennen. Dit onderschrijf ik volledig. Ik ga hiermee aan de slag. Samen met de RVO, verantwoordelijk voor het vanuit mijn begroting gefinancierde klantcontactsysteem, wil ik mij inzetten dat ambtenaren op de posten en op het Ministerie in Den Haag nog actiever worden in dit systeem. Dat houdt in klantcontacten goed te registreren en deze informatie te gebruiken om prioriteiten te stellen en om klantvragen op te volgen en zo effectiever en efficiënter te worden.

Periodiek rapportage Internationaal Klimaatbeleid
U constateert dat de kwaliteit van de door IOB opgestelde periodieke rapportage over het internationale klimaatbeleid voldoende is. U benadrukt in uw conclusie dat IOB in zijn rapportage geen oordeel kon geven over de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid als geheel. Zoals tevens aangegeven in de kabinetsreactie op het evaluatieonderzoek van IOB, onderschrijft het kabinet het, door u onderstreepte, belang van verbetering van de resultaatmeting met het oog op het bereiken van de beoogde resultaten voor klimaat en de bescherming van de beoogde doelgroepen. In genoemde kabinetsreactie zijn verschillende aanvullende maatregelen beschreven die het kabinet hiertoe neemt zowel aan de voor- als achterkant van de projectcyclus. Ook vindt momenteel een gesprek plaats met de rapporteurs van de vaste kamercommissie BHO over een verbeterde verantwoordingsystematiek van het BHO-beleid.

Toezicht RWT Invest International Public Programmes
Ik onderschrijf uw conclusies ten aanzien van Invest International Public Programmes (IIPP) en zal opvolging geven aan uw aanbeveling om het

verantwoordings- en controlekader van IIPP te herijken. De inzet is om over boekjaar 2025 de problematiek zoveel mogelijk op te lossen, al kan ik het risico dat in de overgang naar een nieuwe werkwijze het verantwoordingsjaar 2025 nog gedeeltelijk wordt belast met deze problematiek niet uitsluiten.

Revolverende Fondsen

U suggereert een exitstrategie op te stellen voor alle revolverende fondsen, inclusief afspraken over wat er moet gebeuren bij beëindiging van het revolverend fonds.
In de factsheets bij de Memorie van Toelichting staat voor de meeste revolverende fondsen de looptijd. Aan het einde van de looptijd van een fonds wordt een besluit genomen over het stoppen of voortzetten. Het BHO-beleid is daarbij leidend. Aan de Tweede Kamer wordt hierover verantwoording afgelegd via het jaarverslag. Dat werkt voor revolverende fondsen hetzelfde als voor andere instrumenten of programma's.
Hoewel er voor sommige fondsen, waaronder DGGF en DTIF, geen expliciete exit-strategie wordt opgesteld, is uitgangspunt dat wanneer een fonds stopt en er geld overblijft in het fonds, dat terugkomt naar de BHO-begroting. Het kan dan wel nog een aantal jaar duren voordat duidelijk is in hoeverre en wanneer de nog uitstaande investeringen ook daadwerkelijk terugkomen. Dat komt omdat leningen en participaties door het fonds meerjarig zijn verstrekt. Ik zie dan ook geen reden om voor alle fondsen, inclusief DGGF en DTIF, exitstrategieën op te stellen.

Vervolgens raadt u aan een einddatum op te nemen in het beleidskader voor het DGGF, voor de lopende fondsen waar dit niet het geval is en voor toekomstige revolverende fondsen. Omdat het ook voor fondsen waarvoor geen geplande einddatum is opgenomen, mogelijk is deze te beëindigen, zie ik geen aanleiding voor de lopende fondsen, waaronder DGGF, waarvoor dit op dit moment nog niet het geval is, een einddatum op te nemen.
Voor toekomstige revolverende fondsen zal ik in beginsel wel een einddatum opnemen. In sommige gevallen zal dit niet mogelijk zijn, bijvoorbeeld waar het fondsen betreft waar meerdere donoren aan deelnemen.

Tot slot suggereert u de informatie in de factsheets in de begroting van de minister uit te breiden met in ieder geval informatie over de te verwachte revolverendheid en over de uitvoeringskosten.
In juni 2024 heeft de Tweede Kamer van mij een format ontvangen voor factsheets over revolverende fondsen. Dit format werd ondersteund door de rapporteurs van de vaste kamercommissie BHO en is vervolgens met ingang van 2025 aan de memorie van toelichting bij de BHO-begroting via factsheets voor de revolverende fondsen gevoegd.
De kosten die zijn gemoeid met de uitvoering van een revolverend fonds, waar zowel de Algemene Rekenkamer als de Tweede Kamer inzicht in hebben gevraagd, zijn in deze factsheets niet opgenomen. Ik heb daarbij aangegeven dat het niet mogelijk is om deze specifieke kosten voor revolverende fondsen te delen, aangezien het daarbij gaat om bedrijfsgevoelige gegevens.

Het ministerie streeft per fonds naar een percentage voor revolveerbaarheid. Deze doelstelling voor revolveerbaarheid is in de factsheets opgenomen. Dit kan

Financieel Economische Zaken
FEZ-FM

Datum
28 april 2025

honderd procent zijn, maar ook minder. Dit is onder andere afhankelijk van de gekozen (ontwikkelings)doelen, sectoren en landen, en de noodzaak voor projectontwikkeling. Verder kan dit percentage inclusief of exclusief de kosten voor het beheer zijn.

De gerealiseerde revolveerbaarheid van een fonds is enkel achteraf te bepalen, wanneer duidelijk is of uitstaande investeringen worden terugbetaald. Tussentijdse data over revolveerbaarheid betreffen een momentopname zijn daarmee niet altijd veelzeggend. Om die reden is ervoor gekozen dit in de factsheets niet op te nemen.

Evaluaties, die met de Tweede Kamer worden gedeeld, kunnen tussentijds eventueel wel data over revolverendheid bevatten. Daarbij gelden bovenstaande voorbehouden.

Ten slotte wil ik u bedanken voor de onderzoeken het afgelopen jaar op het beleidsterrein van buitenlandse handel en ontwikkelingshulp. De hierdoor verkregen inzichten dragen bij aan een doelmatiger en effectievere beleidsuitvoering en -verantwoording.

Hoogachtend,

Reinette Klever
Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp